

orice subiect de acest fel, o teză — aici, fidelitatea căpitanului Mihut față de Cantemir, față de savanta sa operă. Rezonanța gravă a părții a doua — folosirea în scopuri militare a manuscrisului ar fi zdruncinat echilibrul, și așa șubred, al Europei — este adâncită, cu măiestrie, prin dinamica replicii, printr-un tensionat montaj al scenelor.

Cantemir — ca figură literară și cinematografică — are distincția dată de popasul îndelung și adâncit printre infolii. E un iluminat al științei, așa cum ni l-au transmis mărturiile. Scenariul literar — în cele două părți — nu s-a vrut, deci, reconstituirea unui destin princiar, ci o narațiune despre participarea unui domnitor luminat la istoria națională. Chiar în peripețiile mușchetarului Mihut prin Europa, în căutarea epocii operelor, se simte mereu aripa destinului acestui popor; încît Mîhnea Gheorghiu, reunind sub un titlu cele două povești cinematografice, le-a așezat, de fapt, sub zodia unui singur rost, acela al eroismului, în vreme aprige, prin minți agere, pentru a ține piept primejdiiilor ce amenință țara.

Cel care a sporit dramaturgia istorică națională cu piesele *Zodia Taurului*, *Capul* și cu scrierile prezentului volum se vâdește a fi un scriitor ce gîndește, cu înțeleaptă solemnitate, istoria țării sale. Pentru timpul de azi, Mîhnea Gheorghiu celebrează, în piesele sale, sensurile majore, eterne, ale istoriei naționale.

Ionuț Niculescu

MIRCEA RADU IACOBAN:

„Reduta și șoarecii”

Cînd, în 1969, sub egida Casei județene a creației populare, apăreau treisprezece nume de *Dramaturgi ieșeni contemporani*, unii debutanți, alții nu, mulți dintre ei, de fapt cea mai mare parte, aproape necunoscuți încă și azi, puțini cititori au întrevăzut, poate, în tinărul reporter și prozator de atunci, prezent în culegere cu o comedie în două părți (*Alt tramvai numit dorință*) pe ambițiosul și harnicul dramaturg de acum. Or, iată că, nici nu ar mai fi nevoie s-o spunem, la 37 de ani, bucovineanul Mircea Radu Iacoban a devenit o personalitate si-

gură și un reper de neocolit în dramaturgia afirmată în ultimul deceniu.

Volumul antologic, apărut în această țirzie toamnă, la Iași, îl confirmă pe Mircea Radu Iacoban și îl consacră ca autor de teatru. Pestre trei sute de pagini reunește cinci piese, într-o ordine, credem, sentimentală, cea cronologică fiind ignorată ca, dealtfel, și cea tematică. Lipsesc din acest volum nu numai textele de început (*Vă cheamă Narva* — 1965, *Tango la Nisa* — 1969, sau anunțata „comedie amară” *Două muzici două*, despre care, încă, nu știm nimic mai mult), ci și, de pildă, netipărita comedie sportivă *Foosbal 1*, prezentată la Teatrul din Bacău în premieră absolută și reluată și de Teatrul Giulești. Dintre cele cinci lucrări reținute în volum (*Fără cascadori*, *Noaptea*, *Sîmbătă la Veritas*, *Reduta și șoarecii*, *Omul din baie*), drama *Noaptea* a apărut într-un de sine stătător volum, în 1966, la „Rampa” Editurii Eminescu.

În direcția dezbaterilor etice și de acută actualitate cetățenească — pe care o promovează în *Fără cascadori*, *Sîmbătă la Veritas* și *Omul din baie* — autorul se vâdește a fi bun dirijor al mijloacelor îndătinate ale comediei de moravuri, îmbinînd de fiecare dată umorul spontan cu ironia și cu vîlul subtil de tristețe; în drama istorică, Mircea Radu Iacoban ne apare, firește, în altă lumină, gravă, dar nu mai puțin viguros. Și nu atît prin *Reduta și șoarecii*, piesă menită să reazeze într-o ordine etică, de care a fost frustrată, de-a lungul vremii, memoria unui luptător din războiul nostru pentru Independență, cît prin *Noaptea*, cea mai puternică piesă a autorului. Jucată — după cite știm — numai la Iași, într-o regie care n-a explorat toate resursele de energie ale dramei, *Noaptea* închipuie, parabolic, o frescă a Moldovei, descoperind în subtextele fabulei secretul continuității prin veacuri a poporului nostru. Acțiunea se petrece pe vremea cînd ținutul străbătut de Siret și de Prut era bîntuit de molime; unul dintre personajele colective, cel mai important, este breasla calcicilor (ciudată și stîrnitoare de interes asociație a umililor), care funcționa, încă de pe vremea strălucitului Ștefan cel Mare, cu un statut semnat de domnitor. Limbajul savuros, moldovenesc, elementele de paremiologie țărănească, umorul duios alterînd cu umorul negru, o artă savantă a intrigii și a pitorescului, conducînd la situații dramatice și, prin acestea, dincolo de criterii sociale, la adevărul uman, iată cîteva dintre argumentele *Noptii*, această mare reușită a lui Iacoban.

Volumul *Reduta și șoarecii* merită, însă, o adăstare mai îndelungă din partea criticii dramatice, decît această fugară dare de seamă.

Paul Tutungiu